

I. Semenenko

FEATURES TRAINING FOREIGN STUDENTS IN HIGHER EDUCATION

The article discusses the features and specificity of the professional training of foreign students in higher technical educational establishments and problems whose solution will improve the learning process of students in high school. Professional education on the native language of the country of education is the most difficult problem of training of foreign students in higher technical institutions. Language have to become not only a means of communication, a tool for cognitive and professional activity, but also a means of intercultural communication and multicultural education, which increases its role and importance in the process of professional training. To fulfill this condition adaptation syndrome must be overcome by introducing of adaptive support into the process of professional training, forming evaluative and professional attitude to the educational process during language training (structural component of this process is motivational and evaluative component, i.e. the development of motivation for getting a certain profession) and most importantly for our study, provision of pedagogical support during training of foreign student because the readiness of foreign students for the learning process in a high school is proved to be significantly lower than required for successful learning. This situation does not allow teachers to implement a program of discipline in a full size, so the university teacher's responsibility is to compensate the lack of willingness of students to «inclusion» in the educational process by means of organization of pedagogical support for them.

Keywords: foreign students; pedagogical support; professional training.

Рецензенти

Гриньова В. М. – д. пед. н., проф.,
Золотарьова С. Т. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2014

УДК 378.02:372.8

В. П. Березюк

ПРОГАЛИНИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ТАКТИКИ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Проаналізовано підходи педагогів до проблеми навчання у вищих навчальних закладах. Розглянуто сутність, недоліки навчального процесу з тактики прикордонної служби та заходи щодо їх усунення, що в перспективі допоможе максимально ефективно організувати навчання та сприятиме набуттю майбутніми офіцерами-прикордонниками практичних навичок.

Ключові слова: навчальний процес; недоліки; тактика прикордонної служби.

Вступ. Необхідною умовою зміцнення незалежної української держави є надійна охорона її кордону. Сучасна політична та соціально-економічна обстановка в країні та на кордоні висуває підвищені вимоги до офіцера-прикордонника. Він повинен бути вмілим організатором оперативно-службової діяльності підрозділів охорони кордону, уміти працювати з персоналом, цінувати колективний досвід, критично оцінювати досягнуте, бути професійно компетентним, дисциплінованим, вимогливим до себе і до підлеглих. Офіцер щоденно готує підлеглих до охорони державного кордону, формує в них високі морально-політичні та службові якості. Професійна підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників спрямована на формування знань, умінь та навичок, що необхідні для охорони державного кордону, однією із складових якої є навчання тактики прикордонної служби.

Результати аналізу останніх досліджень показують, що значна кількість провідних вітчизняних та зарубіжних науковців розглядали сутність про-

ведення різних видів занять: методику проведення групових занять (Артюшина М. В., 2000, с. 20), (Білоус В. Т., Горюнова Л. І., Цимбалюк А. В., Цимбалюк С. Я., 2001, с. 146), (Мойсеюк Н. Є., 2007, с. 656), (Олексієнко Б. М., 1997, с. 184), (Фіцула М. М., 2000, с. 542); методику проведення практичних занять (Іщенко Д. В., 1998, с. 159), (Сметанський М. І., Галузяк В. М., Шахов В. І., 2001, с. 200); особливості проведення навчально-рольових ігор – (Пономаренко О. А., 2006, с. 284), Руденко В. П., 1998, с. 229), (Сінкевич С. В., 2002, с. 186), але в цей же час не в повному обсязі приділялась увага навчальному процесу в контексті підготовки курсантів з тактики прикордонної служби.

Метою статті є визначити недоліки навчання майбутніх офіцерів-прикордонників тактики прикордонної служби та заходи щодо їх усунення у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Характеристика недоліків навчання майбутніх офіцерів-прикордонників тактики прикордонної служби та заходи щодо їх усунення у

Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Вивчення тактики прикордонної служби є основою професійної виучки прикордонників, що дає можливість забезпечити комплексне навчання прикордонників оперативно-службовій діяльності з охорони державного кордону в умовах, максимально наближених до реальних. Основна мета навчання тактики прикордонної служби – вироблення у кожного прикордонника необхідних професійних навичок та якостей, а у прикордонних підрозділів – злагодженості у практичних діях, які необхідні для ефективної охорони державного кордону.

Навчання тактики прикордонної служби являє собою чітку систему навчальних і виховних заходів, має конкретний зміст для всіх категорій військовослужбовців, свої форми, методи, прийоми та засоби, а також якісні та кількісні показники і нормативи, які характеризують рівень прикордонної виучки.

Основною умовою досягнення успіху в професійній виучці з тактики прикордонної служби є дотримання принципу: навчати прикордонників тому, що необхідно в службі з охорони державного кордону.

Під час вивчення тактики прикордонної служби кожен прикордонник повинен набути навичок:

у повсякденних умовах охорони кордону

- несення служби у складі прикордонних нарядів та використання озброєння, техніки і службових тварин у службі;

- взаємодії з сусідніми нарядами, маскуванню служби, розпізнаванню слідів та інших ознак порушення державного кордону, дотримання правил та заходів безпечного несення прикордонної служби;

при здійсненні спеціальних заходів з пошукових дій

- швидкого приведення себе в готовність до здійснення спеціальних заходів з пошукових дій, умілого переслідування і затримання порушників державного кордону;

- підтримання безперервної взаємодії з сусідніми нарядами, елементами розташування сил і засобів відділу прикордонної служби та іншими взаємодіючими підрозділами й органами;

- використання озброєння, техніки і службових тварин, дотримання заходів безпеки при веденні пошукових дій.

Вивчення тактики прикордонної служби протягом значного періоду здійснювалося в масштабах однієї навчальної дисципліни, яка включала тематику несення служби у складі прикордонних нарядів, слідопитства, здійснення спеціальних заходів з пошукових дій, переслідування і затримання порушників державного кордону, оперативно-службової діяльності з охорони державного кордону та управління прикордонним підрозділом у різних умовах.

За такого підходу було виявлено, що навчання – не ефективне, про що свідчать відгуки

на випускників, які надішли до Адміністрації Державної прикордонної служби України з регіональних управлінь та органів Державної прикордонної служби України. Існує низка системних недоліків у підготовці зазначеної категорії військовослужбовців Національної академії Державної прикордонної служби України (телеграма Адміністрації Державної прикордонної служби України за № 1540 від 8 листопада 2013 року):

- слабкі навички в організації охорони державного кордону, невміння практично організувати та здійснювати контроль за реалізацією прийнятих рішень;

- низький рівень теоретичних знань та практичних навичок щодо організації та здійснення оперативно-пошукової діяльності на ділянках відповідальності відділу прикордонної служби;

- з організації прикордонного контролю та прикордонної служби – не навченість до застосування вимог документів з охорони державного кордону, особливо в пунктах пропуску;

- слабка теоретична правова підготовленість, відсутність практики в складанні документації з адміністративно-юрисдикційної діяльності (оформлення документів, ведення співбесід з громадянами та особами, які перетинають державний кордон України);

- слабкі знання з питань керівництва зміною прикордонних нарядів протягом доби;

- відсутність навичок у готовності до дій при виникненні конфліктів, нестандартних (кризових) ситуацій: провокацій з боку осіб, які перетинають державний кордон, при провокації хабара, дзвінка на телефони довіри;

- низький рівень володіння керівними документами з підготовки персоналу, системою роботи з персоналом в Державній прикордонній службі України, відсутність практики роботи з персоналом;

- слабкі теоретичні знання з питань тактики прикордонної служби та правової підготовки, статутів Збройних сил України та їх практичного виконання.

Також у Рішенні за № 8 від 16 грудня 2013 року «Про підсумки діяльності Державної прикордонної служби України у 2013 році та завдання на 2014 рік» Колегією Державної прикордонної служби України вказано на наступні недоліки з підготовки персоналу:

- недоліки в організації базової підготовки;
- недостатньо ефективно впроваджуються форми і методи проведення практичних занять з опрацювання ситуаційних дій складом прикордонних нарядів та змін;

- не завжди оперативно реалізуються у навчальному процесі нові нормативні документи служби, нові підходи до застосування прикордонних нарядів прикордонних підрозділів;

- потребує вдосконалення система аналізу та вивчення результатів проходження служби ви-

пускниками Національної академії Державної прикордонної служби України, Навчальних центрів Державної прикордонної служби України з метою своєчасного внесення змін до програм підготовки.

У зв'язку з виявленими недоліками необхідно провести низку заходів щодо усунення зазначених недоліків у підготовці курсантського складу, а саме:

- на спільних засіданнях науково-педагогічного складу кафедр обговорити питання щодо підвищення рівня практичної підготовленості курсантів;
- спланувати комплекс заходів з підвищення практичного спрямування підготовки, особливу увагу звернути на практичні дії в складі прикордонних нарядів та складання процесуальних документів;
- скорегувати тематичні плани та методичні матеріали, які використовуються для проведення занять, з метою збільшення практичної складової;
- переглянути форми та методи практичних занять, здійснити корегування навчальних програм встановленим порядком. Збільшити кількість занять практичного спрямування (ситуативних, ділових ігор) з питань несення служби в різних видах прикордонних нарядів, діях при різких змінах обстановки, керівництва діями прикордонних нарядів (підрозділу). Більше уваги приділити вивченню курсантським складом питань з адміністративно-юрисдикційної діяльності, набуттю практичних навичок в оформленні документів адміністративного провадження. Збільшити кількість годин теоретичної та практичної підготовки з питань оперативно-службової діяльності відділів прикордонної служби на морській ділянці державного кордону, на радіотехнічному посту;
- приділити більше уваги навчанню курсантів вмінню організації роботи з підлеглим особовим складом;
- звернути увагу на рівень методичної підготовленості у проведенні занять з особистої безпеки та застосування сили, знання матеріальної частини зразків техніки та стрілецької зброї;
- визначити теоретичні питання та практичні дії, зміст яких курсант повинен знати бездоганно;
- посилити контроль з боку навчального відділу, керівництва факультетів за практичним аспектом проведення занять;
- вдосконалити чинну систему контролю рівня знань курсантів під час проведення навчальних занять, кожне заняття починати з проведення

тестування, перехресного опитування, проведення лєтючок та інших видів контролю;

- посилити контроль з боку науково-педагогічного складу та керівництва факультетів та кафедр за вивченням навчального матеріалу в часи самостійної підготовки, практикувати проведення в часи самопідготовки факультативних занять (в тому числі практичних) з курсантами, які мають недостатній рівень підготовленості;
- доводити до курсантського складу та здійснювати вивчення передового досвіду зразкового несення служби в підрозділах охорони державного кордону, основних керівних документів щодо здійснення оперативно-службової діяльності підрозділів та органів Державної прикордонної служби України, які надходять з Адміністрації Державної прикордонної служби України в період їх навчання.

Виявлені недоліки і визначені заходи щодо їх усунення у підготовці курсантського складу та розвиток характеру, способів і форм службових дій, озброєння та спеціальної прикордонної техніки обумовлюють необхідність змін у навчальному процесі з тактики прикордонної служби. Такими змінами є перехід від вивчення однієї навчальної дисципліни з тактики прикордонної служби до вивчення низки навчальних дисциплін на різних курсах навчання у Національній академії Державної прикордонної служби України: на першому курсі – «Основи охорони державного кордону», на другому курсі – «Охорона державного кордону прикордонним підрозділом» та «Робота з місцевим населенням», на третьому курсі – «Управління службою прикордонного підрозділу», на четвертому курсі – «Управління прикордонним підрозділом», навчально-методичне забезпечення яких розкриває сутність та зміст вивчення тактики прикордонної служби в цілому та її практичну складову зокрема. Такий підхід до навчання тактики прикордонної служби дозволить максимально ефективно організувати навчання та сприятиме набуванню курсантами практичних навичок.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробці методики організації польової практики з тактики прикордонної служби, яка стане важливим елементом удосконалення навчального процесу у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Література

Артюшина М. В. Взаємозв'язок соціально-психологічних та дидактичних умов групової навчальної діяльності студентів: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / М. В. Артюшина. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – 20 с.

Білоус В. Т., Горюнова Л. І., Цимбалюк А. В., Цимбалюк С. Я. Основи організації та методики викладання у вищій школі: Навчально-методичний посібник. – Ірпінь: ДПС України, 2001. – 146 с.

Іщенко Д. В. Військова педагогіка. Курс лекцій: Навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво Академії ПВУ, 1998. – 159 с.

Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене. – К.: Академія, 2007. – 656 с.

Олексієнко Б. М. Викладач військової академії : Підручник. – Хмельницький : Видавництво Національної академії ПВУ, 1997. – 184 с.

Пономаренко О. А. Підготовка майбутніх офіцерів тилу Державної прикордонної служби України до професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Пономаренко Олег Анатолійович; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2006. – 284 с.

Руденко В. П. Теория и практика обучения курсантов-кинологов в военно-учебных заведениях: дис. ... канд. пед. наук: 20.02.02 / Руденко Владимир Павлович; Национальная академия Пограничных войск Украины. – Хмельницкий, 1998. – 229 с.

Сінкевич С. В. Формування ціннісного ставлення курсантів вищих військових закладів освіти до вивчення іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02 / Сінкевич Сергій Валентинович; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2002. – 186 с.

Сметанський М. І., Галузьяк В. М., Шахов В. І. Педагогіка: навчальний посібник. – Вінниця: РВВ ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. – 200 с.

Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник. К.: Академія, 2000. – 542 с.

References

Artushyna, M. V. (2000). Connections of social and psychological and didactic conditions of students' group educational activity. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: NPU named after M.P. Dragomanova. (in Ukrainian).

Bilous, V. T., Gorunova, L. I., Tsimbal'uk, A. V., Tsimbal'uk, S. Ya. (2001). Training in higher school organization and methodology grounds. Irpin: DPS of Ukraine. (in Ukrainian).

Ischenko, D. V. (1998). Military pedagogy. Khmelnytsky: National Academy of Border Guard Troops of Ukraine. (in Ukrainian).

Moiseuk, N. E. (2007). Pedagogy. Kyiv: Academia. (in Ukrainian).

Oleksienko, B. M. (1997). Military Academy tutor. Khmelnytsky: National Academy of Border Guard Troops of Ukraine. (in Ukrainian).

Ponomarenko, O. A. (2006). Future logistics officers of Border Guard Service of Ukraine training to professional activity. Candidate's thesis. Khmelnytsky: National Academy of Border Guard Troops of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (in Ukrainian).

Rudenko, V. P. (1998). Theory and practice of kinology cadets' training in military educational establishments. Candidate's thesis. Khmelnytsky: National Academy of Border Guard Troops of Ukraine. (in Russian).

Sinkevych, S. V. (2002). Higher military educational establishments cadets' value attitude formation to foreign language learning. Candidate's thesis. Khmelnytsky: National Academy of Border Guard Troops of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky. (in Ukrainian).

Smetans'ky, M. I., Haluzyak, V. M., Schakhov, V. I. (2001). Pedagogy. Vinnytsya: RVV VAT "Vinobldrukarnya". (in Ukrainian).

Fitsula, M. M. (2000). Pedagogy. Kyiv: Academia. (in Ukrainian).

В. П. Березюк

ПРОБЕЛЫ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПО ТАКТИКЕ ПОГРАНИЧНОЙ СЛУЖБЫ

Проанализированы подходы педагогов к проблеме обучения в высших учебных заведениях. Рассмотрены суть и недостатки процесса обучения тактике пограничной службы и мероприятий по их устранению, что в перспективе поможет максимально эффективно организовывать обучение и будет способствовать приобретению практических навыков будущими офицерами-пограничниками.

Ключевые слова: *недостатки; тактика пограничной службы; учебный процесс.*

V. Berezyuk

THE GAPS OF THE EDUCATIONAL PROCESS WITHIN THE BORDER GUARD SERVICE TACTICS

This article analyzes pedagogical approaches to the problem of training in higher educational institutions. An analysis of the training process results have showed that border service tactics training is not effective, as it has been evidenced by the comments that have been sent to the Administration of State Border Guard Service of Ukraine by the regional offices of the State Border Guard Service of Ukraine. There are a number of systemic deficiencies in the training of the National Academy of State Border Service of Ukraine graduates, namely:

- *weak skills in the organization of the state border, almost inability to organize and monitor the implementation of the decisions;*
- *low level of theoretical knowledge and practical skills in the organization and implementation of operational and search activities in areas of State Border Guard Service responsibility;*

- *organization of border control and border guards – could not apply the requirements document for the state border guard, particularly at checkpoints;*
- *weak theoretical legal training, lack of practice in the preparation of documentation for administrative and jurisdictional activities (documentation, conducting interviews with individuals and persons crossing the state border of Ukraine);*
- *poor knowledge on the management of border situation change during the day;*
- *lack of skills in readiness to act in the event of conflict, non-standard (crisis) situation: provocation by persons crossing the state border, in provocations bribe calls to hotlines;*
- *low knowing level of the directive document, the lack of practice of personnel;*
- *weak theoretical knowledge of border guard tactics and the statutes of the Armed Forces of Ukraine and their practical implementation.*

Key words: *border guard service tactics; shortcomings; the educational process.*

Рецензенти

Бунєєв Т. В. – к. пед. н., доц.
Сінкевич С. В. – к. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2014